

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1956

Vyhlásené: 17. 12.
1956

Časová verzia predpisu účinná od: 01.08.1991 do: 31.05.1992

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

54

ZÁKON

z 30. novembra 1956

o nemocenskom poistení zamestnancov

Národné zhromaždenie Československej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

§ 1

Poslaním nemocenského poistenia zamestnancov je zaistiť pracujúcim a ich rodinám spolu s ochranou zdravia zabezpečenie pre prípad nemoci a materstva, ako i prídavkami na deti prispievať k zdravému vývoju novej generácie. Rozvoj nášho národného hospodárstva a jeho úspechy umožňujú nanovo upraviť náplň nemocenského poistenia zamestnancov tak, aby v súlade s rozvojom výrobných síl prispievalo k trvalému zvyšovaniu hmotnej i kultúrnej úrovne pracujúcich.

PRVÁ ČASŤ

Osobný rozsah poistenia

Okruh poistených osôb

§ 2

(1) Podľa tohto zákona sú poistení, pokiaľ sú činní v Československej republike:

- a) zamestnanci,
- b) domácki robotníci,
- c) členovia nepoľnohospodárskych družstiev, u ktorých je súčasťou členstva aj pracovný vzťah,
- d) uční (ďalej len „zamestnanci“).

(2) Zamestnancom v zmysle tohto zákona je aj ten, kto je činný v pomere, ktorý má obsah zamestnaneckého pracovného pomeru, avšak nie je takto označený alebo nemá všetky náležitosti predpísané pre vznik zamestnaneckého pracovného pomeru; predchádzajúce ustanovenie neplatí, ak takáto osoba je z dôvodu tejto činnosti poistená už podľa iných predpisov o nemocenskom poistení.

(3) Podľa tohto zákona sú ďalej poistení:

- a) študenti vysokých škôl a vedeckí aspiranti;

§ 3

(1) Ak vykonáva zamestnanec prechodne prácu mimo územia Československej republiky, nemá to vplyv na jeho poistenie.

(2) Poistení podľa tohto zákona sú, i keď pracujú v cudzine trvale, občania Československej republiky, ktorí sú:

- a) zamestnancami československých zastupiteľských úradov, československých podnikov zahraničného obchodu a podnikov dopravných;
- c) zamestnancami osôb uvedených pod písm. a) alebo b).

§ 4

Výkon niekoľkých činností

Kto vykonáva niekoľko činností zakladajúcich poistenie podľa tohto zákona, je poistený z každej z nich.

§ 5

Vyňatie z poistenia

Z poistenia podľa tohto zákona sú vyňatí:

- a) príslušníci ozbrojených sborov z povolania;
- b) cudzí štátni príslušníci, ktorí sú činní v Československej republike pre zamestnávateľov, ktorí požívajú diplomatické výsady a imunity;
- c) zamestnanci, ktorí sú činní v Československej republike iba prechodne, a to pre zamestnávateľov, ktorí nemajú trvale v tuzemsku bydlisko alebo závod;
- d) pracovníci, ktorí vykonávajú len príležitostné zamestnanie.

§ 6

Príležitostné zamestnanie

(1) Za príležitostné sa považuje náhodilé jednorazové zamestnanie, ktoré podľa dojednania nemá trvať a ani netrvalo dlhšie než 6 pracovných dní po sebe idúcich.

(2) Za príležitostné sa ďalej považuje zamestnanie, ktorého obsahom je len pracovná činnosť malého rozsahu, t.j. najmä zamestnanie, v ktorom zárobok nedosahuje ani 120 Kčs za kalendárny mesiac. I keď je zárobok nižší, nepovažuje sa však zamestnanie za príležitostné, ak

- a) je sústavnou prípravou na budúce povolanie, alebo
- b) zamestnanec ho koná popri inej činnosti zakladajúcej poistenie podľa tohto zákona.

§ 7

Vznik poistenia

Poistenie vzniká dňom vstupu do zamestnania, ktoré zakladá poistenie podľa tohto zákona.

§ 8

Zánik poistenia

Poistenie zaniká dňom skončenia zamestnania, ktoré zakladá poistenie podľa tohto zákona.

DRUHÁ ČASŤ**Preventívna a liečebná starostlivosť o zamestnancov a ich rodinných príslušníkov****§ 10**

(1) Zamestnancom a ich rodinným príslušníkom poskytuje štát bezodplatne preventívnu a liečebnú starostlivosť podľa predpisov o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti. Táto starostlivosť zahŕňa najmä preventívnu starostlivosť, ošetrovanie v nemoci a pri úraze, pomoc v materstve, starostlivosť o chrup, pomoc pri zmrzačení, zohyzdení a telesných chybách, pomoc pri neplodnosti a rehabilitácii. Súčasťou tejto starostlivosti je poskytovanie liekov a liečebných a ortopedických pomôcok a úhrada nutných cestovných a iných výdavkov vzniknutých pri poskytovaní tejto starostlivosti.

(2) Preventívna a liečebná starostlivosť musí byť hodnotná a musí zodpovedať súčasnému stavu a úrovni lekárskej vedy.

TRETIA ČASŤ**Dávky nemocenského poistenia****Prvý oddiel****Prehľad dávok****§ 11**

Dávky nemocenského poistenia sú

- a) kúpeľná starostlivosť,
- b) peňažné dávky:
  - 1. nemocenské,
  - 2. podpora pri ošetrovaní člena rodiny,
  - 3. vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve,
  - 4. peňažná pomoc v materstve,
  - 5. podpora pri narodení dieťaťa,
  - 6. pohrebné,
- c) prídavky na deti.

Druhý oddiel**Vecné dávky****§ 12****Kúpeľná starostlivosť**

(1) Zamestnancom a ich rodinným príslušníkom možno poskytnúť kúpeľnú starostlivosť, a to bezodplatne včítane úhrady cestovného.

(2) Kúpeľná starostlivosť zamestnancom a ich rodinným príslušníkom sa poskytuje na účet nemocenského poistenia v zariadeniach kúpeľnej starostlivosti štátnej zdravotníckej správy; o jej náplni a spôsobe poskytovania platia predpisy o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti.

(3) O výbere zamestnancov a ich rodinných príslušníkov pre kúpeľnú starostlivosť sa rozhoduje na podklade lekárskeho návrhu.

Tretí oddiel
Peňažné dávky

Nemocenské

§ 15

(1) Nemocenské náleží namiesto mzdy alebo platu (ďalej len „mzda“) zamestnancovi, ktorý je pre nemoc alebo úraz uznaný dočasne za neschopného na výkon svojho doterajšieho zamestnania; za neschopného na výkon svojho zamestnania sa považuje aj zamestnanec prijatý do ústavnej starostlivosti v zariadení preventívnej a liečebnej starostlivosti (ďalej len „ústavné ošetrovanie“).

(2) Pri kúpeľnej starostlivosti náleží nemocenské, pokiaľ sa táto starostlivosť poskytuje mimo dovolenky na zotavenie.

(3) Nemocenské sa poskytuje od prvého dňa dočasnej neschopnosti (§ 22) na výkon doterajšieho zamestnania pre nemoc alebo úraz (ďalej len „pracovná neschopnosť“) do skončenia pracovnej neschopnosti alebo do uznania invalidity podľa predpisov vydaných na podklade § 51 ods. 4. Nemocenské sa však poskytuje najdlhšie po čas jedného roku od začiatku pracovnej neschopnosti (ďalej len „podporná doba“).

(4) Pri novej pracovnej neschopnosti sa započítavajú do podpornej doby aj predchádzajúce obdobia pracovnej neschopnosti, pokiaľ spadajú do času jedného roku pred vznikom novej pracovnej neschopnosti. Tieto obdobia sa však nezapočítajú:

- a) ak zamestnanie trvalo aspoň 6 mesiacov od skončenia poslednej pracovnej neschopnosti pre nemoc, alebo
- b) ak nová pracovná neschopnosť bola spôsobená pracovným úrazom (nemocou z povolania) podľa predpisov o dôchodkovom zabezpečení zamestnancov.

Do podpornej doby sa taktiež nezapočítava predchádzajúce obdobie pracovnej neschopnosti spôsobenej pracovným úrazom (nemocou z povolania).

(5) Nemocenské možno poskytovať i po uplynutí podpornej doby, ak možno na základe vyjadrenia posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia očakávať, že zamestnanec v krátkom čase nadobudne pracovnú schopnosť; takto však možno poskytovať nemocenské najdlhšie po čas jedného roku od uplynutia podpornej doby.

§ 16

Nemocenské náleží namiesto mzdy zamestnancovi po čas karantény nariadenej podľa predpisov o boji proti prenosným nemociam.

§ 17

(1) Nemocenské sa určí z priemernej čistej mzdy zamestnanca pripadajúcej na pracovný deň (ďalej len „čistá denná mzda“), najviac však zo sumy 180 Kčs pri päťdennom pracovnom týždni. Táto suma sa úmerne upraví, ak je pracovný čas rozvrhnutý na iný počet pracovných dní v týždni.)

(2) Základom pre zistenie čistej dennej mzdy je zárobok, ktorý zamestnanec dosiahol po odpočítaní dane zo mzdy v zamestnaní zkladajúcom jeho nemocenské poistenie alebo v súvislosti s týmto zamestnaním pred vznikom nároku na nemocenské za obdobie ustanovené vykonávacími predpismi.*)

(3) Nemocenské patrí za pracovné dni.*) Pracovným dňom sa kladú na roveň sviatky, za ktoré sa poskytuje náhrada mzdy.

§ 18

(1) Výška nemocenského za pracovný deň je 90 % čistej dennej mzdy.

(2) Za prvé tri pracovné dni pracovnej neschopnosti je však výška nemocenského 70 % čistej dennej mzdy. Pri pracovnej neschopnosti, ktorá vznikla pracovným úrazom (chorobou z povolania), alebo pri karanténe patrí za prvé tri pracovné dni nemocenské vo výške 90 % čistej dennej mzdy.

(3) Nemocenské je najmenej 16 Kčs denne; ak by však táto suma prevýšila 90% čistej dennej mzdy pracovníka, nemocenské je 90 % tejto mzdy.

§ 21

(1) Dôchodcovi, ktorému sa vypláca starobný dôchodok v plnej výške, invalidný dôchodok alebo invalidný dôchodok pri pracovnom úraze, náleží nemocenské pri pracovnej neschopnosti len vtedy, ak bol v podniku zamestnaný aspoň po čas troch mesiacov bezprostredne pred vznikom pracovnej neschopnosti. Nemocenské sa poskytuje pri tej istej pracovnej neschopnosti najdlhšie po čas 60 pracovných dní, pri viacerých pracovných neschopnostiach najdlhšie po čas 60 pracovných dní v jednom kalendárnom roku. Tieto obmedzenia neplatia, ak pracovná neschopnosť vznikla pracovným úrazom (nemocou z povolania).

(2) Ustanovenie odseku 1 platí aj pre požívateľov obdobných dôchodkov podľa predpisov o dôchodkovom zaopatrení príslušníkov ozbrojených zborov, ak sú zamestnaní.

§ 23

Nemocenské pri pracovnej neschopnosti pre aktívnu tuberkulózu patrí vo výške čistej dennej mzdy, najviac však v sume rozhodnej pre určenie nemocenského, ak pracovná neschopnosť z tohto dôvodu trvá dlhšie ako mesiac.

§ 24

(1) Nárok na nemocenské nemá, kto si privodil pracovnú neschopnosť

- a) v úmysle vylákať nemocenské, alebo
- b) zavinenou účasťou v bitke, alebo
- c) ako bezprostredný následok svojej opilosti alebo zneužitia omamných prostriedkov, alebo
- d) pri spáchaní úmyselného trestného činu, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica presahuje jeden rok.

(2) Ak má zamestnanec rodinných príslušníkov, možno im v týchto prípadoch vyplácať nemocenské až do výšky troch štvrtín; zamestnancovi bez rodinných príslušníkov možno v prípadoch uvedených v predchádzajúcom odseku pod písm. b), c) a d) vyplatiť nemocenské až do výšky polovice.

§ 25

Podpora pri ošetrovaní člena rodiny

(1) Podpora pri ošetrovaní člena rodiny patrí za podmienok ďalej ustanovených zamestnancovi (mužovi alebo žene), ktorý nemôže pracovať, pretože musí

1. ošetrovať choré dieťa mladšie ako 10 rokov alebo
2. starať sa o dieťa mladšie ako 10 rokov z toho dôvodu, že
  - a) detské výchovné zariadenie, v starostlivosti ktorého dieťa inak je, alebo škola, do ktorej chodí, boli uzavreté na základe nariadenia príslušných orgánov, alebo
  - b) dieťa nemôže byť pre nariadenú karanténu v starostlivosti detského výchovného zariadenia alebo dochádzať do školy, alebo
  - c) osoba, ktorá sa inak o dieťa stará, ochorela alebo jej bola nariadená karanténa (karanténne opatrenie), a preto sa nemôže o dieťa starať, alebo
3. ošetrovať iného chorého člena rodiny, ak jeho zdravotný stav nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou osobou.

(2) Podmienkou pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny je, že dieťa alebo chorý člen rodiny žije so zamestnancom v spoločnej domácnosti a že v tejto domácnosti nie je nikto iný, kto by sa mohol o dieťa starať alebo chorého ošetrovať; splnenie podmienky spoločnej domácnosti sa nevyžaduje, ak ide o ošetrovanie (starostlivosť) dieťaťa mladšieho ako 10 rokov rodičom a ak nie je v domácnosti, v ktorej dieťa žije, nikto iný, kto by mohol dieťa ošetrovať alebo sa oň starať. Ak ide o ošetrovanie chorého dieťaťa alebo iného chorého člena rodiny, je ďalšou podmienkou, že chorého nie je možné alebo vhodné umiestniť v nemocnici.

(3) Podpora pri ošetrovaní člena rodiny sa poskytuje najviac po dobu prvých siedmich pracovných dní, pokiaľ potreba ošetrovania (starostlivosti) v nich trvá.

(4) Zamestnancovi, ktorý má v trvalej starostlivosti aspoň jedno dieťa vo veku do skončenia povinnej školskej dochádzky a je inak osamelý, sa podpora pri ošetrovaní člena rodiny poskytuje najviac po dobu prvých 13 pracovných dní, pokiaľ potreba ošetrovania (starostlivosti) v nich trvá.

(5) O určení podpory a o jej sadzbách obdobne platia predpisy o nemocenskom.

(6) V tom istom prípade ošetrovania (starostlivosti) patrí podpora len raz a len jednému oprávnenému.

§ 29

Pohrebné

(1) Ak zomrel zamestnanec, náleží jeho pozostalým, ktorí vypravili pohreb, pohrebné v sume 1 000 Kčs. Pozostalými sú manžel (manželka), druh (družka), deti, rodičia, starý otec a stará matka, súrodenci, svokor, svokra, tesť, testiná, zať a nevesta.

(2) Ak pohreb vypravil niekto iný než pozostalý, náleží mu pohrebné až do výšky preukázaných výdavkov, najviacej však v sume 1 000 Kčs. Pohrebné však nenáleží, ak bol pohreb vypravený na základe záväzku vyplývajúceho zo zmluvy alebo na základe úradnej povinnosti.

(3) Ak zamestnanec vypravil pohreb svojmu rodinnému príslušníkovi, náleží mu pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku do dvoch rokov pohrebné vo výške 200 Kčs, pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku do desať rokov pohrebné vo výške 500 Kčs a pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku nad desať rokov pohrebné vo výške 800 Kčs.

ŠTVRTÁ ČASŤ**Úprava nárokov pre niektoré ďalšie skupiny osôb****§ 40**

(1) Ak utrpí pracovník, ktorý vykonáva len príležitostné zamestnanie, pri výkone tohto zamestnania pracovný úraz, poskytne sa mu bezodplatne potrebná preventívna a liečebná starostlivosť. Ak nastala následkom úrazu smrť, poskytne sa pozostalým, ktorí vypravili pohreb, pohrebné podľa § 29 ods. 1.

(2) Ak uchádzač o zamestnanie¹⁾ zomrie alebo jeho rodinný príslušník, patrí osobám, ktoré vystrojili pohreb, pohrebné podľa § 29.

(3) Kúpeľná starostlivosť podľa tohto zákona sa môže poskytnúť aj uchádzačom o zamestnanie.

PIATA ČASŤ**Spoločné ustanovenia o nárokoch z nemocenského poistenia zamestnancov****§ 41****Rodinní príslušníci**

(1) Za rodinných príslušníkov zamestnanca sa pre nárok na preventívnu a liečebnú starostlivosť a pre nárok na vecné a peňažné dávky nemocenského poistenia považujú, pokiaľ nie sú sami poistení podľa tohto zákona alebo poistení, prípadne zabezpečení podľa iných právnych predpisov:

- a) manželka (manžel),
- b) deti do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- c) deti od skončenia povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia 26 rokov, pokiaľ sa sústavne pripravujú predpísaným výcvikom alebo štúdiom na budúce povolanie alebo sú pre nemoc alebo či už telesnú alebo duševnú chybu trvale neschopné na prácu,
- d) družka (druh), pokiaľ žije so zamestnancom v spoločnej domácnosti aspoň tri mesiace.

(2) Za rodinných príslušníkov sa ďalej považujú, pokiaľ nie sú sami poistení podľa tohto zákona alebo poistení, prípadne zabezpečení podľa iných právnych predpisov a pokiaľ sú výživou prevážne odkázaní na zamestnanca:

- a) chovanci, vnukovia a súrodenci do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- b) chovanci, vnukovia a súrodenci od skončenia povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia 26 rokov, pokiaľ sa sústavne pripravujú predpísaným výcvikom alebo štúdiom na budúce povolanie alebo sú pre nemoc alebo či už telesnú alebo duševnú chybu trvale neschopní na prácu,
- c) rodičia, starí rodičia, svokor, svokra, test, testiná,
- d) sestra alebo dcéra, ktorá vedie ovdovenému alebo rozvedenému (rozlúčenému) zamestnancovi jeho domácnosť, pokiaľ v nej sa stará o jeho deti vo veku do skončenia povinnej školskej dochádzky.

(3) Za rodinného príslušníka sa považuje tiež bývalá manželka (manžel) zamestnancova, pokiaľ nie je sama poistená podľa tohto zákona alebo poistená, prípadne zabezpečená podľa iných právnych predpisov a pokiaľ zamestnanec má voči nej výživovaciú povinnosť.

§ 42**Vznik nároku. Ochranná lehota**

(1) Preventívna a liečebná starostlivosť a dávky nemocenského poistenia náležia, ak sa podmienky rozhodné pre ich priznanie splnili v čase poistenia podľa tohto zákona alebo síce po skončení poistenia, avšak ešte v priebehu času, po ktorý zamestnanec poberá nemocenské alebo peňažnú pomoc v materstve alebo ak sa splnili v ochrannej lehote.

(2) Ochranná lehota je 42 dní od skončenia zamestnania; ak však zamestnanec bol zamestnaný naposledy po kratšiu dobu, je ochranná lehota len toľko dní, koľko dní bol naposledy zamestnaný. U žien, ktorých zamestnanie sa skončilo v čase tehotnosti, je ochranná lehota vždy šesť mesiacov.

(3) Ak vznikne v ochrannej lehote znovu poistenie podľa tohto zákona, spočíva plynutie ochrannej lehoty po čas trvania tohto poistenia. Ochranná lehota získaná novým poistením sa pripočítava k nevyčerpanému zvyšku predošlej ochrannej lehoty až do najvyššej výmery 42 dní. Vznikom poistenia, prípadne zabezpečenia podľa iných predpisov ochranná lehota zaniká.

§ 43**Nároky pri niekoľkých zamestnaniach**

Ak vykonáva zamestnanec niekoľko zamestnaní, náleží nemocenské, podpora pri ošetrovaní člena rodiny vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve a peňažná pomoc v materstve samostatne z každého z nich. Ostatné dávky náležia len raz, a to z toho zamestnania, v ktorom má zamestnanec určenú dlhšiu pracovnú dobu, alebo ak je pracovná doba rovnaká, z toho zamestnania, v ktorom dosiahne vyšší zárobok.

§ 44**Premlčanie dávok**

(1) Nárok na nemocenské, podporu pri ošetrovaní člena rodiny, vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve alebo peňažnú pomoc v materstve za jednotlivé dni sa premlčuje, ak sa neuplatnil do troch rokov odo dňa, za ktorý patrí.

(2) Nárok na podporu pri narodení dieťaťa alebo pohrebné sa premlčuje, ak sa neuplatnil do troch rokov odo dňa pôrodu alebo úmrtia.

(3) Nárok na prídavky na deti za jednotlivý kalendárny mesiac sa premlčuje, ak sa neuplatnil do troch rokov od posledného dňa mesiaca, za ktorý náleží.

(4) Ak sa nárok na dávku uplatnil, premlčuje sa do troch rokov odo dňa priznania dávky.

§ 45**Prechod nároku**

(1) Ak zomrie zamestnanec alebo iný oprávnený, nadobúdajú nárok na sumy peňažných dávok a prídavkov na deti, ktoré sa stali zročnými do dňa jeho smrti, postupne manžel (manželka), deti, otec, matka, druh (družka) alebo súrodenci, ak tieto osoby žili so zomrelým v čase jeho smrti v spoločnej domácnosti.

(2) Nárok na peňažné dávky nemocenského poistenia a na prídavky na deti nemožno platne postúpiť ani dať do zálohu. Zexekvovanie nároku na tieto dávky sa spravuje predpismi o exekúcii na plat.

(3) Ak by výplatom dávky oprávnenému boli poškodené záujmy jeho detí alebo iných členov rodiny, môže kompetentný orgán nemocenského poistenia určiť, komu sa dávka bude vyplácať. Prijemca dávky je povinný ju použiť iba v prospech detí alebo iných členov rodiny, pre ktorých je dávka určená.

Povinnosti zamestnancov a iných oprávnených

§ 46

(1) Zamestnanec alebo iný oprávnený podľa tohto zákona je povinný osvedčiť predpísaným spôsobom skutočnosti, na ktorých závisí rozhodnutie o dávke.

(2) Zamestnanec alebo iný oprávnený, prípadne príjemca dávky je povinný hlásiť dôvod zániku nároku na dávku, ako aj iné skutočnosti rozhodné pre trvanie nároku na dávku alebo pre jej výšku a výplatu. Ak nie je vo vykonávacích predpisoch ustanovené inak, je povinný podať hlásenie najneskoršie do 15 dní odo dňa, keď sa o týchto skutočnostiach dozvedel.

§ 47

(1) Zamestnanci sú povinní zachovávať predpisy o hlásení pracovnej neschopnosti a o chovaní a životospráve nemocných.

(2) Nemocenské možno dočasne znížiť alebo odňať, ak zamestnanec porušil predpisy uvedené v odseku 1. Ak má takýto zamestnanec rodinných príslušníkov, možno nemocenské len znížiť, a to najviacej o štvrtinu.

§ 48

Zmena a vrátenie dávok

(1) Ak sa zmenia alebo ak odpadnú skutočnosti rozhodné pre nárok na priznané nemocenské, na podporu pri ošetrovaní člena rodiny vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve, peňažnú pomoc v materstve alebo na prídavky na deti, alebo pre ich výšku, alebo ak tieto dávky sa priznali na podklade omylu, možno ich odňať, znížiť alebo zastaviť ich výplatu, pokiaľ nejde o prípady uvedené v odseku 2, len pre budúcnosť; zvýšenie sa však vykoná so spätnou platnosťou, pokiaľ nárok nie je už premlčaný.

(2) Zamestnanec alebo príjemca peňažnej dávky alebo prídavkov na deti, ktorý zavinil, že dávka bola vyplatená neprávom, je povinný preplatok vrátiť; to platí najmä, ak dávku vylákal, zamľčal niektorú rozhodnú skutočnosť alebo nesplnil inú závažnú povinnosť uloženú mu týmto zákonom alebo vykonávacími predpismi. Ak v dávkovom konaní bolo vydané vykonateľné rozhodnutie o povinnosti vrátiť preplatok, možno ho vymáhať ako poistné, a to najneskoršie do 10 rokov odo dňa výplaty dávky. Takýto preplatok možno tiež zraziť z dávok alebo zo mzdy, ktoré sa vyplácajú osobe povinnej na náhradu; pritom platia obdobne predpisy o sumách, ktoré nemožno zexekvovať pri exekúcii na plat.

§ 49

Vyňatie z daňovej povinnosti

Dávky nemocenského poistenia sa nezdaňujú.

§ 50**Neplatné právne úkony**

Dojednania v neprospech zamestnancov a ich rodinných príslušníkov alebo pozostalých, ktoré sú v rozpore s týmto zákonom, sú neplatné.

ŠIESTA ČASŤ**Organizácia a hospodárenie nemocenského poistenia zamestnancov****Prvý oddiel****Organizácia nemocenského poistenia****§ 52**

Orgánmi nemocenského poistenia sú Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí a ďalšie štátne orgány určené zákonmi národných rád.

§ 53

(1) Nemocenské poistenie sa vykonáva v závodoch a v príslušných orgánoch nemocenského poistenia.

(2) Administratívne úlohy spojené s vykonávaním nemocenského poistenia v závode obstarávajú závody.

§ 54

Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí riadi rozvoj nemocenského poistenia, najmä spracúva koncepcie a návrhy právnych úprav v nemocenskom poistení, dbá o účelné vynakladanie štátnych prostriedkov určených na nemocenské poistenie, koordinuje jednotné vykonávanie nemocenského poistenia, pripravuje návrhy medzinárodných zmlúv a zabezpečuje úlohy vyplývajúce z týchto zmlúv; pritom spolupracuje s ostatnými orgánmi nemocenského poistenia.

Druhý oddiel**Hospodárenie nemocenského poistenia****§ 55**

Príjmy a výdavky nemocenského poistenia sú súčasťou štátnych príjmov a výdavkov.

§ 56

Príjmy nemocenského poistenia sú:

- a) poistné nemocenského poistenia zamestnancov (ďalej len „poistné“);
- b) prirážka k poistnému z dôvodu, že zariadenie závodu nevyhovuje predpisom o bezpečnosti pri práci alebo predpisom zdravotníckym;
- c) penále pre nesplnenie povinností uložených závodu;
- d) príjmy z nárokov na náhradu vyplatených dávok proti zamestnávateľom a iným osobám;
- e) iné príjmy nemocenského poistenia.

§ 57

(1) Poistné za zamestnancov je 10 % z úhrnu miezd všetkých zamestnancov toho istého zamestnávateľa.

(2) Poistné za zamestnancov, ktorých zamestnávateľ nemá na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky svoje sídlo (bydlisko), alebo ktorých zamestnávateľom je občan, však je 25 % z úhrnu miezd všetkých zamestnancov toho istého zamestnávateľa; v tejto sume je pritom zahrnuté aj poistné na dôchodkové zabezpečenie. Uvedené poistné sa neplatí, pokiaľ tento zamestnávateľ je povinný platiť daň z objemu miezd.

(3) Mzdou sa rozumie mzda za prácu podľa predpisov o dani zo mzdy, pokiaľ nie je priamo zo zákona od tejto dane oslobodená.

(4) Poistné platí zamestnávateľ.

Tretí oddiel

Konanie v dávkových a v iných než dávkových veciach nemocenského poistenia

§ 57a

Pokiaľ tento zákon alebo zákony národných rád neustanovujú odchýlky od všeobecných predpisov o správnom konaní, platia tieto predpisy.

§ 57b

(1) Proti rozhodnutiu o povinnosti zamestnanca alebo iného príjemcu peňažnej dávky nemocenského poistenia alebo prídavkov na deti vrátiť preplatok na dávke neprávom vyplatenej, ako aj proti rozhodnutiu v iných ako dávkových veciach nemocenského poistenia, ktoré boli vydané v odvolacom konaní, možno podať opravný prostriedok na súd.¹⁾

(2) Proti rozhodnutiu o odstránení tvrdosti nie je prípustný opravný prostriedok. Tvrdosti, ktoré by sa vyskytli pri vykonávaní predpisov o nemocenskom poistení, odstraňujú orgány určené zákonmi národných rád.

§ 58

(1) Vykonateľné rozhodnutia v dávkových a iných veciach nemocenského poistenia, ako i vykonateľné výkazy nedoplatkov poistného, prirážky k poistnému a penále, sú exekučným titulom pre súdnu alebo správnu exekúciu. Vykonateľné platobné výmery na poistné, prirážku k poistnému a na penále a vykonateľné výkazy ich nedoplatkov sú tiež právoplatným dokladom pre vydanie príkazu na vybranie.

(2) Platobné výmery na poistné, prirážku k poistnému a na penále sú vykonateľné, ak od ich doručenia uplynulo 15 dní, výkazy nedoplatkov sú vykonateľné, len čo boli doručené; ostatné rozhodnutia vo veciach nemocenského poistenia sú vykonateľné, ak ich už nemožno napadnúť opravným prostriedkom.

SIEDMA ČASŤ

Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia

§ 59

Štátne orgány, ako aj rozpočtové a hospodárske organizácie sú povinné vyhovieť v medziach svojej pôsobnosti žiadostiam orgánov uvedených v § 52 vo veciach nemocenského poistenia a podávať im bezodplatne oznámenie pre jeho vykonávanie a správu. To isté platí pre iné organizácie a zamestnávateľov.

§ 60

(1) Dobrovoľné pokračovanie v nemocenskom poistení a dobrovoľné nemocenské poistenie zaniká 31. januárom 1957.

(2) Dávky zročné v dobe trvania dobrovoľného pokračovania v nemocenskom poistení a dobrovoľného nemocenského poistenia sa poskytujú za podmienok a vo výške podľa predpisov platných pred 1. januárom 1957.

§ 61

Kde sa v iných predpisoch hovorí o národnom poistení, rozumie sa tým, pokiaľ ide o nemocenské poistenie zamestnancov, od 1. januára 1957 poistenie podľa tohto zákona; ak sa majú podľa týchto predpisov použiť ustanovenia platné doteraz pre národné poistenie, použijú sa ustanovenia tohto zákona primerane.

§ 62

(1) Zamestnancovi, ktorý 31. decembra 1956 bol neschopný práce pre nemoc alebo úraz alebo nevykonával prácu z dôvodu karantény alebo ošetrovania člena rodiny, nenáleží z týchto dôvodov od 1. januára 1957 mzda (plat), prípadne jej časť; náleží mu však od toho istého dňa nemocenské, prípadne podpora pri ošetrovaní člena rodiny, v rozsahu a za podmienok určených týmto zákonom.

(2) Zamestnankyni, ktorá 31. decembra 1956 nepracovala pre tehotnosť alebo pre materstvo, nenáleží z tohto dôvodu od 1. januára 1957 mzda (plat), náleží jej však od toho istého dňa peňažná pomoc v materstve v rozsahu a za podmienok určených týmto zákonom.

(3) Prídavky na deti za podmienok určených v tomto zákone sa priznajú po prvý za január 1957.

§ 64

(1) Zrušujú sa všetky predpisy o veciach upravených týmto zákonom. Najmä sa zrušujú:

- a) zákon č. 99/1948 Zb. o národnom poistení, v znení neskorších predpisov, ako i ustanovenia vykonávacích predpisov k tomuto zákonu, pokiaľ upravujú nemocenské poistenie;
- b) zákon č. 90/1949 Zb. o rodinných prídavkoch, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich, ako i predpisy vydané podľa tohto zákona;
- c) ustanovenie § 14 ods. 2 zákona č. 64/1950 Zb. o sociálnom zabezpečení osôb povolanych na službu v brannej moci a ich rodinných príslušníkov;
- d) zákon č. 102/1951 Zb. o prebudovaní národného poistenia, pokiaľ upravuje nemocenské poistenie;
- e) ustanovenia §§ 13 až 15 zákona č. 103/1951 Zb. o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti, ako predpisy vydané podľa týchto ustanovení;
- f) vládne nariadenie č. 109/1952 Zb. o úprave zamestnávateľskej časti poistného v národnom poistení zamestnancov, v znení vládneho nariadenia č. 84/1953 Zb.;
- g) vládne nariadenie č. 46/1954 Zb. o úprave poistného národného poistenia plateného spotrebnými a výrobnými družstvami a ich družstevnými zväzmi.

(2) Ďalej sa zrušujú všetky ustanovenia predpisov, pokiaľ upravujú pre osoby poistené podľa tohto zákona nároky na plnenie obdobného rodinným prídavkom. Najmä sa zrušujú:

- a) ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 66/1950 Zb. o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov;
- b) ustanovenie § 26 ods. 1 zákona č. 67/1950 Zb. o pracovných a platových pomeroch sudcov z povolania, prokurátorov a sudcovských čakateľov;
- c) ustanovenie § 21 vládneho nariadenia čis. 68/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre správnych zamestnancov;
- d) ustanovenie § 23 vládneho nariadenia čis. 69/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre učiteľov;
- e) ustanovenie § 21 vládneho nariadenia čis. 70/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre zamestnancov zdravotnej starostlivosti;
- f) ustanovenie § 15 vládneho nariadenia čis. 71/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre sudcov z povolania, prokurátorov a sudcovských čakateľov;
- g) obdobné ustanovenia iných platových poriadkov.

(3) Taktiež sa zrušujú všetky ustanovenia predpisov, pokiaľ priznávajú nárok na mzdu (plat), prípadne na ich časť v prípadoch, v ktorých tento zákon priznáva nárok na nemocenské, na podporu pri ošetrovaní člena rodiny alebo na peňažnú pomoc v materstve. Platnosť v tomto rozsahu strácajú najmä:

- a) ustanovenie § 1154 b) všeobecného zákonníka občianskeho, vyhláseného 1. júna 1811 v znení zákona č. 155/1921 Zb.;
- b) ustanovenie § 6 zákona 244/1922 Zb., ktorým sa všeobecne upravujú právne pomery medzi zamestnávateľmi a zamestnancami na Slovensku;
- c) ustanovenia §§ 19 až 23 zákona č. 154/1934 Zb. o súkromných zamestnancoch;
- d) ustanovenia platových poriadkov č. 68/1950 Zb., č. 69/1950 Zb., č. 70/1950 Zb., č. 71/1950 Zb., č. 121/1950 Zb. ako i všetky obdobné ustanovenia iných platových poriadkov a predpisov;
- e) ustanovenia § 5 prvej vety zákona č. 189/1936 Zb. o pracovnom pomere redaktorov.

(4) Opatrenie Ústrednej rady odborov o organizácii a vykonávaní nemocenského poistenia zamestnancov, uverejnené vyhláškou predsedu vlády č. 100/1953 Zb., v znení opatrenia Ústrednej rady odborov o zmenách v organizácii a vykonávaní nemocenského poistenia zamestnancov, uverejneného vyhláškou predsedu vlády č. 65/1955 Zb., ako i vykonávacie predpisy k tomuto opatreniu zostávajú nedotknuté, pokiaľ nie sú v rozpore s týmto zákonom, a považujú sa za vydané podľa neho; zrušujú sa však ustanovenia § 59 ods. 1 písm. h) a § 66 tohto opatrenia.

§ 65

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januárom 1957; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Čl. III

Podľa tohto zákona sa od 1. júla 1968 posudzuje aj nárok na nemocenské a na podporu pri ošetrovaní člena rodiny, aj keď dôvod pre ich poskytovanie vznikol za platnosti doterajších predpisov; do celkovej ustanovenej doby poskytovania sa započíta aj doba, po ktorú sa dávka poskytovala pred 1. júlom 1968.

Čl. V

Prechodné ustanovenia

(2) Nemocenské vyplácané vo výške jednej polovice podľa doterajších predpisov sa upraví podľa Čl. II až IV bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákonného opatrenia.

Čl. III

(1) Nemocenské vyplácané vo výške ustanovenej podľa doterajších predpisov sa upraví podľa Čl. I č. 1 a Čl. II č. 1 bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákona.

(2) Ustanovenie predchádzajúceho odseku obdobne platí aj pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny.

Čl. V

Nemocenské, podpora pri ošetrovaní člena rodiny, peňažná pomoc v materstve a vyrovnávací príspevok v farchavosti a materstve, vyplácané vo výške ustanovenej podľa doterajších predpisov, sa upraví podľa predchádzajúcich článkov bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákona.

Čl. IV**Prechodné ustanovenia**

(1) Ak vznikol dôvod pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny pred dňom účinnosti tohto zákona, postupuje sa pri poskytovaní tejto dávky podľa doterajších predpisov. Ak však druhý alebo tretí deň potreby ošetrovania (starostlivosti) pripadne na 1. júl 1987, poskytuje sa podpora pri ošetrovaní člena rodiny po dobu ustanovenú týmto zákonom (čl. I č. 1 a čl. III č. 1).

Čl. IX

(1) Ak vznikol dôvod na poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny pred dňom účinnosti tohto zákona a ak trvá ešte k tomuto dňu, poskytuje sa táto dávka podľa predpisov platných pred dňom účinnosti tohto zákona. Na predĺženie poskytovania tejto dávky je v tomto prípade príslušný orgán, ktorý bol na také rozhodnutie príslušný pred dňom účinnosti tohto zákona.

(2) Ustanovenia tohto zákona o konaní platia aj pre konania právoplatne neskončené pred začiatkom jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú zachované. Pre plynutie lehôt, ktoré sa v deň, keď tento zákon nadobudol účinnosť, ešte neskončili, platia doterajšie predpisy.

(3) V konaní, ktoré nie je ku dňu účinnosti tohto zákona právoplatne ukončené, pokračuje orgán, ktorého príslušnosť upravujú zákony národných rád.

(4) O poskytnutí kúpeľnej starostlivosti s nástupom do 31. decembra 1990 rozhodujú orgány, ktoré boli príslušné rozhodovať o jej poskytovaní pred dňom účinnosti tohto zákona, a to podľa predpisov platných pred týmto dňom.

(5) Dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa zo Správy nemocenského poistenia prevádza Ústredná správa nemocenského poistenia¹⁾ do Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí.

Zápotocký v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.

Kopecký v. r.

Inž. Jankovcová v. r.

Poláček v. r.

Barák v. r.

Inž. Šimunek v. r.

Dr. Kyselý v. r.

Plojhar v. r.

Dr. Šlechta v. r.

Bakula v. r.

David v. r.

Ďuriš v. r.

Krajčír v. r.

Krosnář v. r.

Machačová v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Tesla v. r.

Uher v. r.

Beran v. r.

Jonáš v. r.

Reitmajer v. r.

Dr. Škoda v. r.

Bukal v. r.

Dvořák v. r. ,

Dr. Kahuda v. r.

Generál plukovník Lomský v. r.

Dr. Neuman v. r.

Ouzký v. r.

Pospíšil v. r.

Inž. Púčik v. r.

Dr. Vlasák v. r.

Zatloukal v. r.

- *) § 4 vyhlášky č. 143/1965 Zb. o poskytovaní peňažných dávok v nemocenskom poistení.
- *) § 23 vyhlášky č. 143/1965 Zb.
- 1) § 85 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení zákona č. 153/1969 Zb. a zákona č. 20/1975 Zb.
- 1) § 244 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.
- 1) § 8 a 10b vyhlášky predsedu vlády č. 91/1958 Zb., ktorou sa uverejňuje opatrenie Ústrednej rady odborov o organizácii a vykonávaní nemocenského poistenia zamestnancov, v znení vyhlášky č. 178/1968 Zb.
- 1) § 7 ods. 1 zákona č. 1/1991 Zb. o zamestnanosti.

